

Tekniikka ja talous lehti 14.3.2022

<https://www.tekniikkatalous.fi/uutiset/fouga-magister-tormasi-332-metriseen-keljon-mastoon-1970-suomen-suurimpien-antennimastojen-rakentajat-tienasivat-jopa-enemman-kuin-johtajat/cd1610e2-53a4-4c8c-9aeb-04a87a38a9ae>

<https://tinyurl.com/bdcptxan>

Lahden Radiomäen historiaa koskeva osuus artikkelista

Uutinen

Fouga Magister törmäsi 332-metriseen Keljon mastoon 1970 – Suomen suurimpien antennimastojen rakentajat tienasivat jopa enemmän kuin johtajat

Kari Peltonen, Veijo Kauppinen 13.3.2022 07:32 |

päivitetty 14.3.2022 11:15

HISTORIA TEKNIKKAKONEET JA LAITTEET

Radio- ja televisiolähetysten ulottaminen koko Suomeen vaati kymmenien mastojen rakentamisen. Radio- ja televisiolähetysten yleistyessä Suomeen syntyi mastojen saaristo.

Suomen ensimmäinen radiomasto valmistui Lahteen 1928 radiolähetysten välittämistä varten. Lähetysten kuuluvuusalueita sekä tehoa oli lisättävä, sillä 1926 perustetun Suomen Yleisradion Helsingin radioasema ei tarpeisiin riittänyt.

Suomen ensimmäisestä suurasemasta kilpailivat Lahden ohella Hämeenlinna ja radiotekniikan pioneerikaupunki Tampere. Tampereen teknillisessä opistossa rakennetuilla laitteilla oli lähetetty ohjelmaa jo 1917.

Lahden tunnusmerkit, 150 m korkeat ja 120 tonnia painavat teräsristikkomastot, pystytettiin syksyllä 1927. Saksalaisen urakoijan onneksi paikallisen konepajan pitkän työsulun takia oli vapaana metallimiehiä, jos pää kesti kylmää, korkeaa ja huojuvaa työmaata.

Huhtikuussa 1928 käyttöön vihityn aseman ensimmäinen lähetin oli sittemmin Turkuun siirretty saksalainen 40 kW:n tehoinen Telefunken. Vuonna 1935 hankittu 150 kW:n lähetin oli Marconin valmistama.

Lahden radiomasto rakenteilla. Kuvassa näkyy taustalla vanha radioasema ja vesisäiliö. Kuvan yhteydessä erillisellä lapulla teksti: "Kun radiomastojen ensimmäiset teräspalkit saatiin pystyyn." Kuva on vuodelta 1927.

Vaikea maali venäläispommittajille

Radio yleistyi Suomessa nopeasti 1930-luvulla, ja samalla sen yhteiskunnallinen merkitys kasvoi. Niinpä venäläiset yrittivät sotien aikana hiljentää Lahden asemaa pommituksin, tosin huonolla menestyksellä. Talvisodan aikana lähetykset kuitenkin jouduttiin keskeyttämään muutamaksi päiväksi.

Teho nousi huomattavasti, kun asemalle hankittiin 1953 kaksi antenniin 200 kilowatin yhteistehon antavaa sveitsiläisen Brown & Boverin lähetintä. Tällöin tulivat käyttöön myös ULA- eli FM-aallot, joita varten oli rakennettu valtakunnallinen verkko.

Seuraava askel olivat televisiolähetykset, jotka alkoivat Suomessa 1956.

Televisiolähetykset olivat vain jatkoa radiolähetyksille – nyt signaalina radioaalloilla liikkui myös kuva. Televisiosta käytettiin alkuaikoina termiä näköradio. Televisio-sanahan tarkoittaa kaukonäkemistä (kreikan tele, kaukana, ja latinan visio, näkeminen).

Ula-verkon rakentamisesta saaduista kokemuksista oli hyötyä tv-verkon ja yksittäisten tv-asemien suunnittelussa.

Stadion lähetti tv-kuvaa

Ensimmäinen tv-lähetin sijoitettiin Stadionin torniin. Säännölliset lähetykset alkoivat 1958 alussa. Kuva näkyi 50 km:n säteellä Helsingistä.

Televisiolähetykset piti saada näkymään myös muualla Suomessa. Yleisradio ratkaisi asian omalla mikroaaltolinkkiverkollaan. Ensi vaiheessa lähetyksasemat tulivat Helsinkiin, Turkuun, Tampereelle ja Lahteen.

Lahten mastot ovat tavallaan myös Suomen ensimmäiset tv-mastot, sillä asema alkoi ensimmäisenä vastaanottaa ja lähettää edelleen Helsingin tv-lähetystä 28.3.1958.

Aluksi kuvan laatu vaihteli, mutta kahden vuoden kuluttua saatiin parempi ohjelmansiirtoyhteys, kun Hyvinkään vesitorniin saatiin välivastaanotto ja lähetyksen eli releointipiste.

Museo mastojen juurella

Lahten alkuperäisten radiomastojen lähetykskäyttö loppui 1993. Nyt niiden juurella sijaitsee museo Mastola, joka esittelee suomalaisen radio- ja tv-alan historiaa sekä kuuntelijoiden ja katsojien että ohjelmantekijöiden näkökulmasta.

Museo muutti am-asemarakennuksen korjattuihin tiloihin vuonna 1997. Nimi Mastola on yleisökilpailun tulosta. Asiakasraati on osaltaan vaikuttanut näyttelyn sisältöihin, joissa lapset ja nuorisokin on huomioitu.

Museo onkin mainio perhekohte, jossa vierähtää mukavasti pari tuntia paitsi tekniikan myös tuttujen uutisankkureiden ja muiden radio- ja televisiojulkistusten parissa. Presidenttien uudenvuodenpuheet ja useat muut ohjelmat ovat kuultavissa ja nähtävissä.

Historian havinaa. Kuvassa lottia Lahden radioaseman lähetinsalissa